

ХУЛОСА

Рангтасвир фани тасвирий санъатда асосий босқич ҳисобланиб, академик рангтасвир мактабини тўла эгаллагашни мақсад қилиб қўйган. Талаба кейинги босқичларда натурадан одам боши (портрети)ни ишлашда рангтасвир сирларни маҳорат билан эгаллашга қаратилган. Чунки одам чеҳрасини ишлаш мураккаб жараёндир.

Рангтасир санъатида асосий буғинлардан ҳисбланиб бўлажак рассомда одам бошини ҳар хил ҳолатда ижодкорлик билан шаклланишида муҳим рол ўйнайди. Бакалавр босқичида талабада бадий таълимнинг асосий вазифаларидан бири ҳисобланиб рангтасвир ишлашда индивидуал ёндошиш муҳим вазифадир. Одам боши (портрети)ни яратиш ҳам шунга қаратилган, яъни, одам боши портрети, ҳолатини шакллантиришга катта аҳамият берилади.

Натурани кўриш қобилияти ва уни ҳис қилишини, жаҳон рангтасвири ривожига қўшган бир қатор рассомлар ижодини ҳамда рангтасвирчи педагогларнинг фикрларини таҳлил этган ҳолда эътибор бериши зарур.

Рангтасвир малакасини ошириш учун қўйилмаларни ишлашда ижодий ёндошув орқали янгиликка эришиши зарур, ҳоҳ бу ўлчамлар муносабати бўлсин, ҳоҳ ранг ва нур-соя муносабати. Ранг орқали ҳажм, моддийлик ва шаклларнинг фазовий жойлашувига, хусусан рангтасвирда натурага пропорционал бўлган тус ва ранг муносабатларини тўғри ечиш орқали эришишга қаратилади. Рангтасвирда тус ва ранг, чизматасвир каби ифодавий воситаларда образи орқали одам боши шаклини тасвирлашда натурадаги шаклларнинг мутлоқ нур-соя ва ранг кучини эмас, балки улар орасидаги пропорционал муносабатларни ифодалашда ўз маҳоратини кўрсатади. Шаклларда ёруғлик ва ранг кучи тафовути, мутаносиблигини тасвирлашда ягона нисбатга бўйсундирилади.

Рангтасвирда колорит ва ранг гармониясини шаклларда ифодалашдан ташқари одам боши умумий ҳолатини ҳам инобатга олиш лозим. Одам боши шакллари рангининг тўйинганлиги (интенсивлиги) ва уларнинг ранг туслари ёритилиш шароитига қараб ўзгаришга мойиллигини ифодалаш назарда

тутилади.

Ҳар доим ҳам матода натурадаги энг ёрқин жойни энг ёрқин бўёқ билан ёки энг ёруғ қисмини худди шундай бўёқ билан ифодалашда ижодий ёндошиш лозимдир.

Рангтасвир фанида композиция, нур-соя, рангтасвир қоида ва қонунлари, рангтасвир ишлаш босқичлари, бадийлик хусусиятлари ҳақида билим ва кўникма ҳосил қилиш учун портретда чуқур ўрганишга қаратилади.

Колорит - бу фақат кўшимча рангларнинг уйғунлиги қонуниятларига жавоб берувчи бўёқлар мутанносиблиги эмас. Балки тасвирдаги колорит у ёки бу рангнинг "эстетик" таъсири асосида рассом томонидан яратилмайди ҳамда у ҳаётийликнинг ҳаққоний акси натижаси бўлиб, у тасвирланаётган фазовий муҳитга чамбарчас боғлиқдир.

Натуранинг барча қисмини бир вақтнинг ўзида нигоҳ билан қамраб олиш, тус ва рангларнинг барча хусусиятларини диққат марказида ушлаб туриш, ҳамда фақатгина бир нуқта ёки шаклга эътиборни қаратмаслик орқали таққослашни билиши зарур. Айнан мазкур ҳис қилиш услуби орқали ранг ва тус муносабатларини тўғри аниқлаш, тасвирнинг ўзаро яхлит кўринишига эга бўлиш орқали эришилади.

Рангтасвирда одам боши, хусусан натура устида ишлаш жараёни ўзининг маълум бир қоида ва тартибларига эга.

Реалистик рангтасвир шаклнинг асосий ўзига хос хусусиятларини ифодалашни лозим кўради. Исталган натурадан ишлаш жараёнида, у ҳоҳ натюрморт, ҳоҳ манзара, мавзули картина ёки портрет бўлсин, инсон эътиборини жалб этувчи, маълум бир таасурот қолдирувчи энг асосий хусусият ранг орқали танлаб олишга қаратилади.

Рангтасвирда одам боши қўйилмасини ишлаш жараёнида натуранинг айни нусхасини ишлаш, ҳар бир шакл рангини алоҳида кўчириш тавсия этилмайди. Шунинг учун ҳам ранг билан тасвирлашга ўтишдан аввал тус ва ранглар нисбатини белгилаб олиш, шаклларга ишлов беришда маълум мақсадга қаратишни назарга олган. Шундан сўнг натурага пропорционал

бўлган ранг ва тус муносабатлари амалга оширилади. Мазкур натурадан ишлаш жараёни умумийликдан алоҳида қисмларга қаратилиб ва аксинча амалда бажарилади. Матога дастлаб тасвирдаги асосий объектларнинг (фон, одам боши ва шакллар) муҳит орасидаги ранг муносабатлари алоҳида батафсил ишлаб чиқилади.

Тасвирлаш жараёнида матога оддийгина бўёқларни суртиш билан кифояланиб бўлмайди. Ҳар бир бўёқ доғи орқали бош шаклини, конструкциясини ва ҳажмини шакллантириб бориш зарур. Агар ранг белгиланган шаклни ифодаламаса, у тасвирда ўз маъно ва моҳиятини йўкотади.

Ранг мутаносибликларини тўғри ифодалаш, образни аниқлаш, перспектив ечим бериш, ҳажмли шаклни конструктив қуриш ва тасвирнинг ўзига хос сифатларни белгилаш рангтасвир малакасининг асосий хусусиятлари бўлиб, атрофдаги оламни бадий рангтасвир ютуқларидан фойдаланган ҳолда тасвирлашдаги энг устувор бадий воситалар саналади.